

e r d i k o k a i e r a

Liburuak

**Abuzturako
gure proposamenak**

Maleta betetzen ari zara gonaz, galtzaz, alkandoraz, desodorantez, kamisetaz, kuleroz, galtzontziloz, hortzetako pastaz, sandaliaz, zapatilaz, galtzerdiz, eta bat-batean, irakurtzeko zer edo zer beharko duzula jabetuta, galdera batek asaldatzen zaitu: zer eraman? Aldizkari hau, noski, ez duzu bidaide txarra izango; baina zerbait gehiago ere beharko duzu abuztuko egunetan zure letra gosea asetzeko. Kontuan izan dugu, lasai: jarraian dituzu ARGIAko erredakzioak udan irakurtzeko gomendatzen dizkizun zenbait liburu.

Janarien fabore

Saiakera

Pello Zuhiria

El detective en el supermercado. Michael Pollan. Temas de Hoy. 286 orrialde. 17,5 euro.

LIBURUAK akats bakarra azalean dauka, editore artabururen batek *In defense of Food* gaztelaniaz *El detective en el supermercado* emanik. Hori ahaztuta, bigarren titulutik hasita (“*Come bien sin dejarte engañar por la ciencia y la publicidad*”) azkenea arteko orri guztiak ditu primera-koak. Michael Pollan kazetariak (*The Omnivore’s Dilemma: A Natural History of Foru Meals...*) paradoxa honi erantzun nahi dio: nola espikatu elikaduraz eta dietez eta sanoki jateaz hain obsesionaturik (ortorexia) dagoen populazioa aldi berean hainbeste gaixotasunek jota egotea? Erantzuna: mendebaldeko elikadura estiloan gaur jakirik ez dagoelako, jakien lekua elikagaiek harturik. Gaztelaniaz esanda,

“*comida*”-ren ordez “*nutriente*”-ak. XX. mendean industriak eta honen morrontzan zientziak indartu

duten nutrizionismoaren (“ez da gai zientifikoa, ideologia baizik”) eraginez, gaur hipermerkatuetan jendeak otorduak prestatzeko erosten duen gehiena ez da jakia, elikagaia baino. Jaki osoetatik birfinduetara, janari konplexuetatik osagai sinpleetara, kalitatetik kantitatara, hostoak jatetik nagusiki haziak kontsumitzera, jatearen kulturatik elikagaien zientziara... XIX. mendetik industriak eta zientzialari motzegiek eragin diguten gainbeheraren urrats nagusiak deskribatu ditu Pollanek, historia ondo ezagutzen duen kazetariaren estilo gozoz. Ez jan zure amonak ezagutuko ez lukeen ezer, ez sinetsi elikagaien balizko ahalmenik, alde egin azkar hipermerkatutik... ■

Haserretuak Berkeleyko campusean

Kronika

Gorka Bereziartua

La revuelta de Berkeley. Hal Draper. Anagrama. 194 orrialde.

BETI DAGO lehenago gertatu den zerbait. Adibidez, ikasle-mugimenduan: Bolognaren kontrako protesten aurretik LOUren kontrakoak. Edo, 68ko maiatzaren aurretik, Berkeleyko unibertsitateko (AEB) Free Speech Movement-a. Ikasleek campusa jarduera politikoetarako ere erabili ahal izatea eskatu zuten 1964-1965 ikasurtean eta alimaleko saltza eragin: atxiloketak, istiluak eta gaur egun arte iraun duten mobilizazio-erritualak (eserialdiak, adibidez). AEBetan ez ezik,

mundu osoan arrastoa utzi zuten gertaeren kronika egin zuen Hal Draper marxistak liburu honetan. ■

Aita Agirrerekin berriketan

Saiakera

Urko Apaolaza

Lazkaoko Beneditarren dokumentazio-gunea. J.M. Torrealdai. Lazkaoko Beneditarren fundazioa. 60 orr. 10 euro.

APERITIBO BATEAN leitzeko moduko liburua da honakoa: laburra, bizia eta kolore askotakoa. Juan Jose Agirreren ahotik, Lazkaoko artxibo mitikoa nola sortu zuen eta barnean zein altxor gordezten dituen ezagutzeko parada izango du irakurleak. Montserrateko liburutegi zaharrera bidiaia, trantsizioan klandestinoki egindako bilketa lana, 2005eko guardia zibilen operazioa... Hori guztia, gainera, aldizkari eta dokumentuen irudi ugari

lagunduta. Gure oroimen politikoaren biltegi handienaren aurkezpen gutun efikaza da Torrealdairaren lantxoa. ■

“Askatasuneranzko bidean Guardia Zibilak erahilda”

Koldo Arriola.
Imanol Oruamazaga.
Ondarroako Historiazaleak.
177 orrialde.
12,95 euro.

Biografia

Mikel Asurmendi

KOLDO ARRIOLA 1956an jaio zen. Ez zen jaio lez hil, hil egin baitzuten. 35 urteren ostean bere izenak titulua eman dio liburu bati. Koldo Arriolaren nerabe irudia ageri da azalean, beltza gorriaren gainean ageri ere. “Ondo lotutako hilketaren istorio beltza bezain sakona” azpiztituluak ondo baino hobeto jasotzen du Koldori jazotakoa.

Liburuaren egileak liburua ez dela berea esan ohi du, Koldoren lagunena baizik: “Ni testigantzak eta oroitzapenak jasotzeaz arduratu naiz” dio Oruamazagak.

Arriola herritar arrunta ei zen, politikan nahastu gabea. Bitxia da gure historia, istorio beltzak bezain sakonak bil-

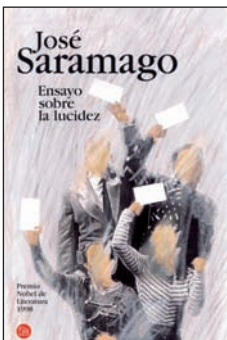
tzen dituen. Istorio beltzez osatua. Historia hau berau arrunta izaki. Arriolatarrak erregimenaren aldekoak ziren, frankisten aldean paratuak, halabeharrez edo hala nahiz. Nork bere zoria.

Bi bider hil ei zuten Koldo. Amak seme bakarraren hilketari salatu zuen –Guardia Zibilaren koartelean hil zuten–, eta salaketa bera ipintzeagatik Guardia Zibilak tribunaletara eraman zuen familia.

Jite frankistako familia tribunal faxistetara deitua, hara. Izan ere, erregimenekoa izanagatik, katolikoetan katolikoena izan arren, gaitza baita Guardia Zibil bati arma desarratu zitzaioela sinestea.

Bitxia da gure herriaren historia. Gorriaren gainean beltz, zuriaren gainean grisa. Zuri-beltzeko argazkiek ilustratzen dute liburua. Tristeak bezain ederrak. Honela dio Arriola sendiaren panteoiko oroitarriak: “Koldo Arriola. Askatasuneranzko bidean Guardia Zibilak erahilda. 1975ko maiatzak 24. Ez zaitugu inoiz ahaztuko. Zure gurasoak”. ■

Demokrazia, paper zurian

Ensayo sobre la lucidez.
José Saramago.
Punto de lectura.
500 orrialde.
10,99 euro.

Nobela

Unai Brea

IZENA AIPATZEN EZ DEN baina Portugal izan litekeen herrialde bateko biztanle gehienek hauteskundeetan boto zuria ematea erabaki dute. Sekula ez bezalako krisi instituzionala ate joka dago, eta horrek estatuen benetako botereak iratzarriko ditu. Saramagok, eleberririk bikain honetan, agerian utzi zituen partitokraziaren miseriak eta alderdirik ilunenak. Beti gomendagarri, *Ensayo sobre la lucidez* ia nahi-taezko bihurtzen da, letra larri idatzitako Haserrearen biharamunarekin hasi zitzaigun uda honetan. ■

Heterosexualitateaz harago

Desira Desordenatuak
Batzuen artean.
Utriusque Vasconiae.
379 orrialde.
25 euro.

Saiakera

Oñintza Irureta Azkune

HETEROSEXUALITATEAZ besteko sexualitateen inguruko irakurketak biltzea izan da liburu honen asmoa. Obra literarioak interpretatzeko bestelako betaurrekoak jantzi dituzte egileek eta gehien landutako esparrua pertsonaia gay eta lesbianena izan da. Besteak beste, ondoko gaiak aurkituko ditu irakurleak: gay poesiaren antologia, Antzinateko Grezian gaur egungo euskal poesiaren; ahozko literatura, euskal eleberrigintza eta ipuingintza garaikidea begirada lesbikoarekin; eta Itxaro Bordaren “Gaiaren minean” artikulua. ■

**ZIENTZIA
IRAKURLE
ORORENTZAT**

Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak 2003an abiarazitako ekimena da ZIO (Zientzia Irakurle Orentzat). Bizkaiko Foru Aldundiaren laguntzari esker urterik urte osatuz doa ZIO bilduma.

Zientziara hurbiltzeko liburu erakargarri eta erabilgarriak eskainiz, euskara eta jakintza uztarturik jartzen dira edonoren esku.

BIZKAIA

Iruditan ikusi dut

Nobela

Eneko Dorronsoro

ITSASOA HASTEN DEN tokian dago Almayer ostata. Eta bertan hainbat gizaki bakarti, itsasoak euren galderak erantzungo dituenaren esperantzan.

Irakurri ahala iruditan ikusi dut. Plasson jauna hondartzan dago, koadro bat margotzen. Pintzelaren trazak mihise zurian desagertzen dira lehortu orduko.

– Zergatik ekartzen dituzu kolore horiek guztiak, gero erabiltzeko kuraiarik ez baduzu?

Kobrezko tazan pintzela busti, eta ezpainenetan pausatzen dit Plassonek. Busti

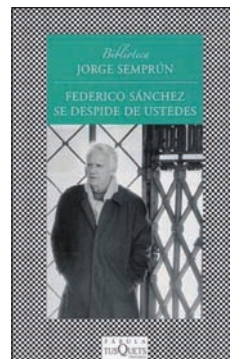
zapore bat nabari dut.

– Itsasoko ura! Gizon hau itsasoarekin ari da itsasoa marrazten. ■

Nazien kontzentrazio-eremutik Moncloara

Autobiografia

Xabier Letona

Federico Sánchez se despide de ustedes.
Jorge Semprún.
Tusquets.
320 orrialde.
8,95 euro.

IRAGAN EKAINEAN hil berri den Jorge Semprún –edo Federico Sánchez, klandestinitateko izenean– 1988an izendatu zuen Espainiako kultura ministro Felipe Gonzálezek. Parisko bizilekutik Madrilera berriz, 1936ko gerran utzitako hiriburrura. Iraganean ziren nazien aurkako erresistentzia, Buchenwaldeko kontzentrazio eremua, PCEko buruzagitza eta klandestinitateko garaiak. PSOEko gobernu haren itzulginguruan bere bizitza eta orduko Espainiako pasarte ugari

aletzen ditu tinko eta joan etorriko idazkera aberats eta erakargarrian. ■

2.000 orrialdeko manga mitikoa

Komikia

Jon Turner

Akira.
Katsuhiro Otomo.
Ediciones B.
2.000 orrialde.
65 euro (6 liburu).

ZIENTZIA FIKZIOZKO komiki japoniar klasikoa da *Akira*. Jatorrizkoa zuri-beltzean

marraztu zuen Katsuhiro Otomok duela ia 30 urte, eta bertsio berriago batzuek kolorea eman badiote ere, aurrenekoaren xarmak itzalpean uzten ditu. Gainera, koloreek ez dute aparteko ekarpenik egi-

ten. Are gehiago, zuri-beltzeko marrazkien xehetasun batzuk galdu egiten dira, etxe-orratsez betetako paisaia apokaliptikoen kasuan bereziki.

2030. urtean, Neo Tokio hiria Joko Olinpikoak jasotzeko prestatzen ari da, 1992an Hirugarren Mundu Gerra piztu zuen ustezko bomba atomikoaren ondorio suntsitzaileak ahaztu nahian. Mehatxu beldurgarri batek, ordea, izua ekarri du. Akira esnatzeaz da eta bando desberdinak borrokarako prestatzen ari

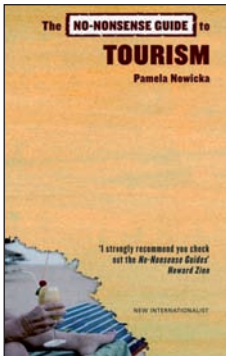
dira. Zientzia fikziozko manga da *Akira*, baina generoari mesfidantzaz begiratzen diogunok ere, arrotzegiak egingo ez zaizkigun osagai ugari aurkituko ditugu komikian: konstituzioa nahierara egokitu nahi duen ejertzitoa, tsunamiak, gazteak irensten dituzten droga indartsuak, peregrinazioak negozio-gune bilakatu diren gotorleku erlijiosoetara, Gobernu errepresiboa, insurgentzia...

Agian kosta egingo zaizue *Akira* komikia liburu-dendetan aurkitzea, baina litekeena da zuen herriko liburutegian eskuragarri izatea, baldin eta zuen herriko liburutegiak uda parte honetan ateak ixten ez baditu, noski. ■

Turismo globalaren albo-kalteak

Gida-liburua

Axier Lopez

The no-nonsense guide to tourism. Pamela Nowicka. New Internationalist. 144 orrialde. 7,99 euro.

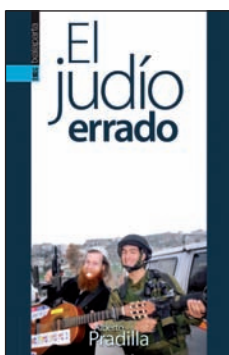
“ERRESERBAN sartzen ari naiz, oporrak behar ditut” zioen lagun batek erregeaiez urri dagoen autoarena egiten. Zeinek ez du maite egunerokotasun astunarekin apurtu, hondartza eder batean erlaxatu edota exotikoa zaigun lurraldean barna galtzea? Turista izatea erraza zaigu baina gure estresaz herrialde urrun batean gabetzeak zer eragiten die hango lur zein biztanleen bizi-kalitateari? Azken bi hamarkadetakotako turismo masifikatua jasangarria al da? Lonely Planet gidan kontatuko

ez dizkizuten erantzunak liburu txiki honetan topatuko dituzu. ■

Israelen erretratu gordina

Saiakera

Mikel Garcia

El judío errado Alberto Pradilla. Txalaparta. 220 orrialde. 18,55 euro.

ISRAELGO GIZARTEA aurkeztu digu kazetari iruindarrak, han bizitako esperientziaren eta elkarriketatutako juduen emaitza. Testuingurua eta analisi sakona lagun, israelarren kontraesanak eta barne-gatazkez mintzo zaigu liburua. Propagandaren bidez biktimak bihurtu den gizarte irudikatu du, gorrotoz beteak, segurtasunarekin obsesionatua eta erlijio ultraortodoxoaren eraginpean; kolonizazioaren oinarritutako ekonomia bultzatuta, bakea baino

gehiago gerra mantentzea komeni zaion Estatua. Errealitate beldurgarria, tragedia-aren dimentsioa ulertzeko lagungarri. ■

Hausnarketarako liburu ezberdin bat

Saiakera

Lander Arbelaitz

Moroak gara behelaino artean? Joseba Sarrionandia. Pamiela. 712 orrialde. 29 euro.

EUSKALDUNOK gure etxean bertan moro izan gara, eta oraindik ere askorentzat bagara. Historian, baina, zertan islatu izan da hori? Egin al dugu gogoetarik gaiaren inguruan? Amazig edo bereber herriaren historia harilkatuz, Afrika iparraldean bidaiazera gonbidatuko du irakurlea Joseba Sarrionandiak, nolabait, Euskal Herriari buruz hitz gutxiarekin asko esateko. Ezohiko liburua da hau. Bere 712 orriek –200 argazki eta 1.387 ohar– irakurlea izu lezaketen arren, erraz irakurtzen den saiakera da. Baina izen bat, ohar bat, argazki bat, aipu bat... ematen dituen chunka erreferentziak bide berriei ekiteko gonbidapenak dira.

Kapituluetan tartekatuta dauden pertsona ezberdinen biografiek kolorea ematen diote lanari, eta askotan lotura zuzenik ez badute ere, orokorrean deskriba-

Abd el-Krim buruzagi arrifia aipatzen du, besteak beste, Sarrionandiak liburuan.

tzen ari den argazkia osatzen laguntzen dute testuok. Izan Pedro H. Sarrionandia frantziskanoaren bizitza, Primo de Rivera diktadorearena, Abd el-Krim buruzagi arrifiarena edo Felix Urtubi bere hegazkina etsaiaren gainera bota zuen aretxabaletarrarena.

Liburuaren amaieran euskaldunok bere ustez herri gisa eman beharreko pausoez mintzo da eta liburua eraikuntza nazional horretarako ekarpen gisa besterik ez daiteke uler. Dudarik gabe, Euskal Herriaz, botereaz, askatasunaz, terrorismoaz, hizkuntza txiki eta handien arteko ezberdintasunez, eta hauen hitzunen jarrera ezberdinez gogoeta egiteko liburu ederra. ■